

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет управління

Кафедра логопедії та інноваційних технологій в інклюзії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Логопедія (Основи. Дислалія)”

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Спеціальна освіта»

Спеціалізація 016.01 Логопедія

Спеціальність 016 Спеціальна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “15” січня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2024-2025 н. р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Логопедія (Основи. Дислалія)
Викладач (і)	Джус О.В. http://surl.li/phkfx Лукачович Г.О. http://surl.li/phkhk
Контактний телефон викладача	+38-068-104-5000, +38-099-049-46-84
Е-mail викладача	oksana.dzhus@pnu.edu.ua halyna.lukachovych@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Джус О.В. http://surl.li/phkfx Лукачович Г.О. http://surl.li/phkhk
Обсяг дисципліни	6 кредити ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації уточнювати	Останній понеділок місяця: 16.00-17.00 108 а ГК або http://surl.li/phhxn – Джус О.В Середа, 15.30-17.00 https://meet.google.com/ecv-sviz-vfz

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна спрямована на формування теоретичних знань і практичних навичок з основ логопедії та дислалії, зокрема набуття знань про логопедію як науку, розкриття її становлення і розвитку, вивчення основних категорій, класифікацію мовленнєвих порушень та зв'язок логопедії з іншими науками; визначення компетентностей логопеда, навчання здобувачів плануванню і проведенню корекційно-розвиткових занять з врахуванням специфіки мовленнєвих порушень, використання інноваційних технологій в корекційній логопедичній роботі.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета: підготовка висококваліфікованих фахівців здатних розв'язувати складні задачі, практичні проблеми освіти дітей із особливими освітніми потребами, забезпечення професійної підготовки майбутнього логопеда.

Цілі:

- озброєння студентів теоретичними і практичними знаннями та навичками і формування професійні компетентності, що дозволить реалізовувати логопедичну допомогу дітям із особливими освітніми потребами та бути конкурентноспроможними фахівцями на ринку праці.
- засвоєння ключових положень сучасної логопедичної науки та практики;
- опанування студентами теоретико-методичними підходами до вивчення предмета, основними поняттями та термінологією;
- ознайомлення з класичними та інноваційними методами та прийомами в логопедії;

- формування уявлень про зміст професійної діяльності логопеда з різними категоріями дітей і дорослих;
- допомога студентам інтегруванні набутих знань із галузі медичних і психологічних дисциплін;
- формування вмінь проектувати та застосовувати теоретичні та практичні знання задля розвитку гармонійної особисті дітей із мовленнєвими порушеннями відповідно до положень Закону України «Про освіту»;
- сприяння засвоєнню методів, засобів, прийомів та форм корекційно-розвиткової роботи з дітьми із дислалією;
- спонукання студентів до самоосвіти і самовдосконалення шляхом здобуття неформальних та інформальних (у тому числі в дистанційній формі) видів освіти, розвитку особистісних якостей майбутнього вчителя-логопеда, відповідального ставлення до виконання функціональних обов'язків відповідно до класифікатора професій.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Фахові компетентності:

СК-17. Здатність до реалізації базових знань про клінічні підходи до визначення труднощів функціонування дитячого організму при типовому та порушеному розвитку; особливості центральної нервової системи та вищих нервових функцій осіб з порушенням мовлення для забезпечення ефективного логопедичного впливу на розвиток їхньої мовленнєвої діяльності у різні вікові періоди.

СК-18. Здатність до інтеграції та реалізації знань про особливості та закономірності мовленнєвого розвитку в онтогенезі та дизонтогенезі; взаємозв'язок мовлення, мислення і свідомості: психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності як основи реалізації стратегій логопедичного впливу у різні вікові періоди.

СК-19. Здатність використовувати у професійній діяльності знання про причини, механізми, структуру, симптоматику дислалії, ринолалії, дизартрії, порушень голосу, затримки мовленнєвого розвитку, фонетико-фонематичного недорозвитку, загального недорозвитку мовлення, порушень темпо-ритмічної складової мовлення, алалії, труднощів у навчальній діяльності (дисграфії, дислексії, дискалькулії), набутих розладів мовлення та спілкування

Результати навчання:

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

PH19. Інтегрувати у професійну діяльність знання про закономірності та особливості мовленнєвого розвитку в онтогенезі та дизонтогенезі; психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності для реалізації стратегій логопедичного впливу у різні вікові періоди.

PH20. Знати та розуміти причини, механізми, структуру, симптоматику дислалії, ринології, дизартрії, порушень голосу, затримки мовленнєвого розвитку, фонетико-фонематичного недорозвитку, загального недорозвитку мовлення, порушень темпо-ритмічної складової мовлення, алалії, труднощів у навчальній діяльності (дисграфія, дислексія, дискалькулія). набутих розладів мовлення та спілкування.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	28 годин / 10 годин
семінарські	22 годин / 6 години
практичні	10 годин / 4 години
самостійна робота	120 годин / 160 годин

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
II	016 Спеціальна освіта	1\2	Н

Тематика навчальної дисципліни					
	Тема	кількість год.			
	Модуль 1 Логопедія основи	Лекції	Семінари	Практичні	Сам.
1	Науково-теоретичні основи логопедії як науки.	2	1		5
2	Поняття про структурні компоненти мовленнєвої системи	2	2		5
3	Особливості типового розвитку мовлення в процесі онтогенезу. Характеристика звуків мовлення	4	4		5
4	Анатомо-психоневрологічні основи розвитку та функціонування мовлення у дітей та дорослих.	4	4		10
5	Етіологія виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих.	2	1		5
6	Характеристика порушень мовлення	4	2		10
	Модуль 2. Характеристика і корекція дислалії				
7	Поняття і класифікація дислалії	4	2		10
8	Етапи роботи при дислалії	2	2		10
9	Логопедичне обстеження			2	10
10	Структура логопедичного заняття	2			10
11	Підготовка до постановки	2	2	2	10
12	Способи постановки звуків		2	2	10
13	Автоматизація та диференціація звуків			2	10
14	Введення звуку у зв'язне мовлення			2	10
	ЗАГ.:	28	22	10	120

	Тема	План	Форма заняття	Література	Завдання	Год
	Модуль 1 Логопедія основи					
1	Науково-теоретичні основи логопедії як науки.	Зміст, мета, завдання логопедії як науки. Об'єкт, предмет, мета, завдання цієї навчальної дисципліни. Принципи і методи логопедії як науки. Її категоріальний апарат. Зв'язок з іншими науками. Історія розвитку вчення про порушення мовлення.	Лекція Семінар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів	2 1 5
2	Поняття про структурні компоненти мовної та мовленнєвої системи	Поняття мови, мовлення, мовленнєвої діяльності. Форми (зовнішнє і внутрішнє) та види мовлення (діалогічне, монологічне, письмове). Фонологічний, морфологічний, лексичний, синтаксичний рівні мовної структури. Фонетико-фонематична, лексико-семантична і граматична компоненти мовлення. Поняття складової структури слова. Зв'язне мовлення.	Лекція Семінар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів.	2 2 5
3	Особливості розвитку мовлення в процесі онтогенезу. Характеристика звуків мовлення	Характеристика послідовності появи у дітей мовленнєвих реакцій і значимих одиниць мовлення. Специфіка розвитку у дітей мовної компетентності і мовленнєвої діяльності (домовленнєві реакції, фонетико-фонематичне сприймання, поява правильної вимови	Лекція Семінар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, зробити презентацію.	4 4 5

		звуків). Класифікація фонем української мови. Правильна артикуляція звуків мовлення				
4	Анатомо-психоневрологічні основи розвитку та функціонування мовлення у дітей та дорослих.	Будова і функції центральної нервової системи. Функціональні блоки, мовно-мовленнєві зони. 12 пар черепно-мозкових нервів. Діяльність аналізаторної системи Будова та функції дихального, голосоутворювального та звукоутворювального відділів периферичного мовленнєвого апарата.	Лекція Семинар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, заповнити схеми, рис., зліпити мозок	4 4 10
5	Етіологія виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих.	Причини порушень мовлення: біологічні і соціально-психологічні, органічні і функціональні, центральні і периферичні. Розмежування "первинних" мовленнєвих розладів, спричинених ураженнями або дисфункцією мовленнєвих механізмів, від "вторинних", які спостерігаються у дітей із порушеннями інтелекту, сенсорної сфери тощо. Короткі відомості про поширеність порушення мовлення	Лекція Семинар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів.	2 1 5
6	Характеристика порушень мовлення	Типи класифікацій порушень мовлення. Клініко-педагогічна класифікація. Короткий огляд дислалії, дизартрії, ринолалії, дисфонії, брадилалії, тахілалії, заїкання, алалії, афазії. Причини, що зумовили появу психолого-педагогічної класифікації. Порушення, що відносяться до порушень формування засобів спілкування. Короткий огляд ФНМ, ФФНМ, ЗНМ, НЗНМ. Заїкання як порушення використання засобів спілкування. Взаємообумовленість двох класифікацій. Міжнародна класифікація хвороб. Міжнародна класифікація функціонування. Діагностичний і статистичний посібник з психічних розладів.	Лекція Семинар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, тести	4 2 10
	Модуль 2. Характеристика і корекція дислалії					
7	Поняття і класифікація дислалії	Визначення, етіологія, симптоматика дислалії. Класифікація дислалії. Форми дислалії. Функціональна дислалія, її форми відповідно до порушення психофізіологічного механізму. Органічна дислалія, її зумовленість порушеннями будови артикуляційного апарату. Види порушень звуковимови при дислалії. Їх характеристика. Мономорфна та поліморфна дислалія. Акустико-фонематична, артикулярно-фонетична, акустико-фонетична.	Лекція Семинар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів,	4 2 10
8	Етапи роботи при дислалії	Принципи. Обстеження. Постановка діагнозу. Формування індивідуального плану. Підготовка до постановки. Постановка.	Лекція Семинар, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці,	2 2 10

		Автоматизація. Диференціація. Введення у зв'язне мовлення.			заповнити словник термінів,	
9	Логопедичне обстеження	Загальна характеристика логопедичної діагностики Процедура виявлення порушень в будові та рухливості органів артикуляції. Етапи обстеження. Ігрові форми обстеження. Методичні підходи до обстеження Обстеження звуковимови, мовленнєвого дихання, словника, складової структури слова, граматичного ладу та зв'язного мовлення	Практична, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, підібрати мовленнєвий і малюнковий матеріал для обстеження. Заповнити мовленнєву карту	2 10
10	Індивідуальний план логопедичної корекції. Структура логопедичного заняття	Поняття індивідуального плану логопедичної корекції. Визначення мети, завдань логопедичного заняття. Вступ. Основна частина. Заключна частина. Дидактичні ігри. Мовно-мовленнєві вправи. Логопедична гімнастика (артикуляційна, дихальна, пальчикова і т.д.). Домашні завдання.	Лекція, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів	2 10
11	Підготовка до постановки	Налагодження контакту. Вивчення будови артикуляційного апарату. Логопедична гімнастика для певного звуку чи групи звуків (артикуляційна, дихальна, пальчикова і т.д.). Вивчення характеристики порушеного звуку з дитиною, положення органів артикуляції, розвиток дрібної моторики.	Лекція Семинар, Практична, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, створити конспект заняття	2 2 2 10
12	Способи постановки звуків	За наслідуванням (в т.ч. від іншого звуку), механічний. Змішаний. Особливості для постановки кожного звуку. Ігрові методи.	Семинар, Практична, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, підібрати артикуляційні вправи для кожного звуку	2 2 10
13	Автоматизація та диференціація звуків	Особливості автоматизації звуку ізольовано, в складах, словах, словосполученнях чистомовках, скоромовках. Диференціація. Дидактичні ігри. Індивідуальний підхід	Практична, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, підібрати мовленнєвий матеріал, ігри	2 10
14	Введення звуку у зв'язне мовлення	Особливості введення звуку у зв'язне мовлення. Розповіді за картинками. Монофони та ін.	Практична, самостійна		Підготуватися до усного опитування. Створити ментальні карти, таблиці, заповнити словник термінів, підібрати мовленнєвий матеріал, ігри	2 10
	Іспит					2
	Разом					180

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Рейтингова оцінка з кредитного модуля (навчальної дисципліни)	Підсумкова оцінка за шкалою ECTS	Підсумкова оцінка за національною шкалою	
		екзаменаційна	залікова
90-100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
81-89	B (дуже добре)	добре	
70-80	C (добре)		
60-69	D (задовільно)	задовільно	
50-59	E (достатньо)		
26-49	FX	незадовільно	не зараховано
25 і менше	F		

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>II семестр</p> <p>Лекції (контрольні) – 5 балів (тестування)</p> <p>Практичні – 18 балів</p> <p>Семінарські – 22 балів</p> <p>КСР – 5 балів</p> <p>ІСПИТ – 50 балів</p> <p>Система оцінювання знань студентів з дисципліни включає поточний, модульний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи.</p> <p>Модульний контроль – контрольні роботи.</p> <p>Контроль самостійної роботи частково здійснюється на парах, частково на КСР.</p> <p>Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен — форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо. Форма проведення екзамену письмово-усна.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Реферат, есе. При виставленні балів оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, написання рефератів, опрацювання завдань, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, тощо.</p>
Семінарські заняття	<p>Усна відповідь, презентація, схеми, ментальні карти таблиці.</p> <p>Відповідь здобувача на практичному і семінарському занятті оцінюється за 100-бальною системою:</p> <p>90-100 балів – Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний</p>

	<p>спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.</p> <p>70-89 балів – Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.</p> <p>50-69 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.</p> <p>1-49 бали – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача</p>
Практичні заняття	<p>Усна відповідь, складання конспектів занять за вимогами, заповнення таблиць, схем та ін.</p> <p>Відповідь здобувача на практичному занятті оцінюється за аналогічними критеріями, як на семінарському.</p>
Самостійна робота	Реферат, таблиці, ментальні карти, онлайн курси.
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Допуск до екзамену передбачає виконання студентом всіх тестових, практичних, семінарських та самостійних завдань та отримання мінімального балу 26 із 50 можливих. Якщо підсумкова оцінка менша 26 балів студенти повинні отримати дозвіл на здачу іспиту за талоном №2.</p>
Підсумковий контроль	<p>Екзамен 50 балів. Письмово-усний.</p> <p>Перелік питань до іспиту</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення логопедії як науки, її предмету та завдань. 2. Назвіть мету логопедії як науки. 3. Назвіть специфічні принципи логопедії як науки. 4. Назвіть принципи аналізу мовленнєвого порушення у дітей. 5. Назвіть загально-дидактичні принципи, які використовує логопедія як наука. 6. Охарактеризуйте принципи розвитку дитини. 7. Охарактеризуйте принцип системного підходу до аналізу порушень мовлення у дітей.

8. Охарактеризуйте принцип зв'язку мовлення з іншими психічними процесами.
9. Охарактеризуйте онтогенетичний принцип.
10. Охарактеризуйте принцип комплексності.
11. Охарактеризуйте принцип діяльнісного підходу.
12. Назвіть загально-дидактичні принципи логопедії як науки.
13. Охарактеризуйте принцип науковості.
14. Охарактеризуйте принцип систематичності і послідовності.
15. Охарактеризуйте принцип доступності.
16. Охарактеризуйте принцип наочності.
17. Охарактеризуйте принцип міцності.
18. Охарактеризуйте принцип виховного характеру навчання.
19. Охарактеризуйте принцип свідомості та активності навчання.
20. Охарактеризуйте принцип індивідуального підходу у навчанні і корекції.
21. Охарактеризуйте принцип диференційованого підходу у навчанні.
22. Опишіть структуру логопедії.
23. Назвіть завдання логопедії як науки.
24. Охарактеризуйте поняття "мовленнєва норма".
25. Дайте визначення термінам "мова", "мовлення", "мовленнєва діяльність".
26. Охарактеризуйте структуру мови.
27. Охарактеризуйте структуру мовлення.
28. Охарактеризуйте експресивне мовлення
29. Охарактеризуйте імпресивне мовлення.
30. Охарактеризуйте види мовлення.
31. Які терміни вживають для позначення невідповідності мовленнєвої норми? Які з них більш коректні і можуть використовуватися при спілкуванні з батьками, а які підходять для спілкування у професійних колах логопедів, медиків, педагогів, психологів?
32. Охарактеризуйте категоріальний апарат логопедії.
33. Поняття порушення мовлення.
34. Охарактеризуйте зарубіжний підхід до поняття порушення мови та мовлення.
35. Назвіть функціональні причини виникнення порушень мовлення у дітей.
36. Охарактеризуйте соціально-психологічні причини виникнення порушень мовлення у дітей.
37. Охарактеризуйте соціальні умови виховання та годування дитини, в яких формується неправильна звичка, що веде до порушень мовлення.
38. Назвіть захворювання, які ведуть до виникнення порушень мовлення.
39. Які випадки ми відносимо до перинатальної патології?
40. Які випадки ми відносимо до постнатальної патології?

41. Назвіть шкідливі фактори для внутрішньочеревного розвитку дитини.
42. Назвіть екзогенно-органічні причини виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих.
43. Охарактеризуйте спадкові причини виникнення мовленевих порушень.
44. Назвіть причини, які одночасно можуть розглядатися як умови, за яких порушення мовлення лише проявляється чи ускладнюється.
45. Назвіть периферійні відділи мовленнєвого апарату.
46. Назвіть групи м'язів, що забезпечують вдих і видих.
47. Назвіть основні особливості фізіологічного дихання.
48. Назвіть основні особливості мовленнєвого дихання.
49. Назвіть порушення мовлення, при яких порушується дихання.
50. Опишіть будову голосового (фонаційного) апарату.
51. Опишіть міоеластичну теорію, що пояснює функціонування голосових зв'язок.
52. Опишіть теорію Юсона, що пояснює функціонування голосових зв'язок.
53. Назвіть порушення мовлення, при яких порушується голос.
54. Скажіть, на які групи поділяються звуки мовлення у зв'язку з участю голосових зв'язок у їхньому утворенні?
55. Назвіть пасивні органи артикуляції.
56. Вкажіть, які частини артикуляційного апарату відносяться до надставної труби. Яку функцію вона виконує?
57. Назвіть активні органи артикуляції.
58. Яку функцію виконують пасивні та активні органи артикуляції?
59. Охарактеризуйте валик Пассавана. Вкажіть на місце його знаходження. Яку функцію виконує валик Пассавана?
60. Назвіть порушення мовлення, при яких спостерігається недостатність участі валика Пассавана в мовленні.
61. Назвіть порушення мовлення, які виникають при порушенні діяльності артикуляційного апарату.
62. Назвіть частини провідної ланки мовленнєвого апарату.
63. Назвіть пари черепно-мозкових нервів, які забезпечують функцію мовлення.
64. Назвіть утворення в області екстрапірамідної системи, які беруть участь у забезпеченні функції мовлення.
65. Охарактеризуйте функціональне призначення екстрапірамідної системи.
66. Опишіть функціональне призначення пірамідної системи у забезпеченні функції мовлення у людини.
67. Опишіть мозочкову систему.
68. Охарактеризуйте функціональне призначення мозочка у забезпеченні функції мовлення.
69. Назвіть порушення мовлення, які виникають при ураженні провідної ланки мовленнєвого апарату.
70. Назвіть, з яких частин складається слухова аналізаторна система.

71. Дайте визначення термінам “фонетичний слух” та “фонематичний слух”.
72. Скажіть, яким чином порушується слух у дітей з ураженнями в області периферійної звукопровідної ланки слухової аналізаторної системи?
73. Скажіть, яким чином порушується слух у дітей з ураженнями в області периферійної звукосприймальної ланки слухової аналізаторної системи?
74. Скажіть, яким чином порушується слух у дітей з ураженнями в області центральної звукопровідної ланки слухової аналізаторної системи?
75. Скажіть, яким чином порушується слух у дітей з ураженнями в області скроневої долі кори головного мозку?
76. Охарактеризуйте значення слуху для утворення та функціонування мовлення у людини.
77. Скажіть, зі скількох півкуль складається мозок?
78. Охарактеризуйте функції, які виконує домінуюча півкуля мозку.
79. Охарактеризуйте, які функції виконує недомінуюча півкуля мозку.
80. Назвіть долі, які входять у склад кори головного мозку. Охарактеризуйте функції, які виконує скронева доля кори головного мозку.
81. Охарактеризуйте функції, які виконує лобна доля кори головного мозку.
82. Охарактеризуйте функції, які виконує тім’яна доля кори головного мозку.
83. Охарактеризуйте функції, які виконує потилична доля кори головного мозку.
84. Назвіть порушення мовлення, які виникають при ураженні кори головного мозку.
85. Назвіть функціональні блоки, що забезпечують у людини функцію мовлення.
86. Вкажіть на місце знаходження першого функціонального блоку.
87. Охарактеризуйте основні закономірності розвитку першого функціонального блоку.
88. Охарактеризуйте функціональне призначення першого функціонального блоку.
89. Вкажіть на місце знаходження другого функціонального блоку.
90. Охарактеризуйте основні закономірності розвитку другого та третього функціонального блоків.
91. Вкажіть на місце знаходження третього функціонального блоку.
92. Охарактеризуйте функціональне призначення другого функціонального блоку.
93. Охарактеризуйте функціональне призначення третього функціонального блоку.
94. Опишіть клініко-педагогічну класифікацію порушень мовлення.
95. Дайте визначення терміну “дислалія”.
96. Дайте визначення терміну “ринолалія”.

97. Дайте визначення терміну “дизартрія”
98. Дайте визначення терміну “анартрія”.
99. Дайте визначення терміну “ринофонія”.
100. Дайте визначення терміну “афонія”.
101. Дайте визначення терміну “дисфонія”.
102. Дайте визначення терміну “брадилалія”.
103. Дайте визначення терміну “тахілалія”.
104. Дайте визначення терміну “заїкання”.
105. Дайте визначення терміну “алалія” (“дисфазія”).
106. Дайте визначення терміну “складна дислалія”.
107. Дайте визначення терміну “афазія”.
108. Дайте визначення терміну “алексія”.
109. Дайте визначення терміну “дислексія”.
110. Дайте визначення терміну “аграфія”.
111. Дайте визначення терміну “дисграфія”.
112. Опишіть схематично психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення у дітей
113. Опишіть схематично сучасну психолого-педагогічну класифікацію порушень мовлення у дітей.
114. Дайте визначення терміну “фонетичний недорозвиток мовлення”. Назвіть, при яких порушеннях мовлення спостерігається фонетичний рівень недорозвитку мовлення.
115. Дайте визначення терміну “фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення”. Назвіть, при яких порушеннях мовлення спостерігається фонетикофонематичний рівень недорозвитку мовлення.
116. Дайте визначення терміну “лексико-граматичний недорозвиток мовлення”. Назвіть, при яких порушеннях мовлення спостерігається лексикограматичний недорозвиток мовлення.
117. Дайте визначення терміну “загальний недорозвиток мовлення (первинний)”.
118. Назвіть, при яких порушеннях мовлення спостерігається первинний загальний недорозвиток мовлення.
119. Скажіть, скільки рівнів первинного загального недорозвитку мовлення виділяють.
120. Дайте визначення терміну “загальний недорозвиток мовлення (вторинний)”. Назвіть, при яких порушеннях психічного розвитку спостерігається вторинний загальний недорозвиток мовлення.
121. Назвіть клінічні форми дислалії.
122. Назвіть причини виникнення функціональної дислалії.
123. Назвіть причини виникнення органічної дислалії.
124. Дайте визначення термінам “ротацізм”, “пара ротацізм”.
125. Дайте визначення термінам “ламбдацізм”, “параламбдацізм”.
126. Дайте визначення термінам “йотацізм”, “парайотацізм”.
127. Дайте визначення термінам “шиплячий стигматизм”, “парасигматизм”.
128. Дайте визначення термінам “свистячий стигматизм”, “парасигматизм”.
129. Дайте визначення термінам “капацізм”, “гамацізм”, “хітизм”.

130. Дайте визначення терміну “теттизм”.
131. Назвіть артикуляційні ознаки, за якими класифікують порушення вимови фонем.
132. Назвіть порушення звуковимови, характерні для дітей з акустикофонематичним типом дислалії.
133. Назвіть порушення звуковимови, характерні для дітей з артикуляційно-фонематичним типом дислалії.
134. Назвіть порушення звуковимови, характерні для дітей з артикуляційно-фонетичним типом дислалії.
135. Охарактеризуйте фонологічні порушення фонетичного боку мовлення.
136. Опишіть завдання для проведення загальної бесіди з дітьми.
137. Опишіть завдання для обстеження вимови фонем.
138. Опишіть завдання для обстеження фізичного слуху.
139. Опишіть завдання для обстеження моторики губ.
140. Опишіть завдання для обстеження моторики нижньої щелепи.
141. Опишіть завдання для обстеження моторики язика.
142. Опишіть завдання для обстеження моторики м'якого піднебіння та язичка.
143. Опишіть завдання для обстеження вдиху.
144. Опишіть завдання для обстеження видиху.
145. Опишіть завдання для обстеження кінетичного праксису.
146. Опишіть завдання для обстеження кінестетичного праксису.
147. Опишіть завдання для обстеження фонематичного сприймання.
148. Опишіть завдання для обстеження фонематичного уявлення.
149. Опишіть завдання для обстеження фонематичного аналізу та синтезу.
150. Назвіть послідовність обстеження вимови звуків мовлення.
151. Опишіть завдання для обстеження ізольованої та відображеної вимови звуків мовлення.
152. Опишіть завдання для обстеження самостійної вимови звуків мовлення.
153. Назвіть послідовність обстеження артикуляційної моторики.
154. Опишіть завдання для обстеження моторики нижньої щелепи.
155. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень будови зубощелепної системи. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень рухливості нижньої щелепи.
156. Опишіть завдання для обстеження моторики м'язів губ та щік. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень будови губ. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень рухливості м'язів губ та щік.
157. Опишіть завдання для обстеження моторики язика. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень будови язика.

158. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень рухливості язика.
159. Опишіть завдання для обстеження моторики м'язів м'якого піднебіння і язичка. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень будови м'якого, твердого піднебіння і язичка. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень рухливості м'якого піднебіння і язичка.
160. Назвіть симптоми, які вказують на наявність недорозвитку кінестетичного праксису.
161. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень кінетичного праксису.
162. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень фонематичного сприймання.
163. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень фонематичного уявлення.
164. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень фонематичного аналізу.
165. Назвіть симптоми, які вказують на наявність порушень фонематичного синтезу.
166. Особливості розвитку фонематичного сприймання у дітей з типовим розвитком.
167. Особливості розвитку слухової уваги у дітей з типовим розвитком.
168. Особливості розвитку фонематичної уваги у дітей з типовим розвитком.
169. Особливості розвитку фонематичного аналізу і синтезу у дітей з типовим розвитком.
170. Дайте визначення, що таке "слухо-мовленнева пам'ять".
171. Назвіть та охарактеризуйте методику для дослідження фонематичного сприймання.
172. Назвіть та охарактеризуйте методику для дослідження фонематичного уявлення.
173. Назвіть та охарактеризуйте методику для дослідження фонематичного аналізу та синтезу.
174. Назвіть та охарактеризуйте симптоми, які вказують на первинне порушення фонематичного сприймання.
175. Назвіть та охарактеризуйте симптоми, які вказують на вторинне порушення фонематичного сприймання.
176. Назвіть послідовність корекції порушень фонематичних процесів у дітей.
177. Назвіть послідовність формування слухового та фонематичного сприймання у дошкільнят віком 4-5 років.
178. Назвіть послідовність формування фонематичних диференціацій, аналізу і синтезу у дошкільнят віком 5-6 років.
179. Назвіть послідовність корекції фонематичних диференціацій, аналізу і синтезу і молодших школярів віком 6-7 років.
180. Охарактеризуйте прийоми розвитку у дітей слухової уваги.
181. Охарактеризуйте прийоми розвитку у дітей фонематичної уваги.
182. Охарактеризуйте прийоми корекції слухового сприймання.

183. Охарактеризуйте прийоми розвитку у дітей уявлення про фонему.
184. Охарактеризуйте прийоми формування у дітей дошкільного віку навиків фонематичного аналізу.
185. Охарактеризуйте прийоми формування у молодших школярів навиків фонематичного аналізу.
186. Охарактеризуйте прийоми формування у дітей дошкільного віку навиків фонематичного синтезу.
187. Охарактеризуйте прийоми формування у молодших школярів навиків фонематичного синтезу.
188. Охарактеризуйте прийоми розвитку у дітей слухомовленнєвої пам'яті.
189. Охарактеризуйте прийоми корекції у дітей кінестетичного праксису.
190. Охарактеризуйте прийоми корекцій у дітей кінетичного праксису.
191. Назвіть поетапність корекції фонетичного боку мовлення у дітей.
192. Назвіть поетапність постановки звуків мовлення.
193. Назвіть поетапність формування фонематичного контролю у дітей дошкільного віку.
194. Назвіть послідовність формування фонематичного контролю у дітей шкільного віку.
195. Охарактеризуйте засоби для підготовки органів артикуляції до постановки звуків.
196. Вкажіть, на які групи поділяють артикуляційні вправи, які використовуються для корекції та розвитку артикуляційної моторики.
197. Назвіть основні групи вправ для розвитку мовленнєвого дихання у дітей.
198. Назвіть послідовність постановки звуків мовлення у дітей.
199. Назвіть основні групи прийомів постановки звуків мовлення у дітей.
200. Охарактеризуйте прийоми постановки звуків від інших звуків мовлення.
201. Охарактеризуйте прийоми постановки звуків шляхом застосування артикуляційних вправ.
202. Охарактеризуйте прийоми постановки звуків шляхом демонстрації правильної артикуляції.
203. Охарактеризуйте прийоми постановки звуків механічним способом.
204. Опишіть зонди для постановки звуків.
205. Охарактеризуйте ігрові, емоційно-стимулюючі прийоми для постановки звуків мовлення зі створенням образних ситуацій.
206. Назвіть послідовність автоматизації голосних звуків мовлення.
207. Назвіть послідовність автоматизації простих за артикуляцією приголосних звуків мовлення.
208. Назвіть послідовність автоматизації складних за артикуляцією приголосних звуків мовлення.

209. Опишіть нетрадиційні послідовності автоматизації звуків мовлення. У яких випадках їх використовують.
210. Загальна структура підготовки, постановки, автоматизації, диференціації введення у зв'язне мовлення звуків.
211. Охарактеризуйте загальні етапи автоматизації звуків.
212. Охарактеризуйте загальні етапи диференціації звуків. Пари звуків для диференціації.
213. Охарактеризуйте структуру логопедичного обстеження.
214. Охарактеризуйте структуру логопедичного заняття для корекції дислалії.
215. Правильна артикуляція звука -а-. Підготовча робота до постановки звука -а-. Постановка звуків -а- Автоматизація звука -а-.
216. Правильна артикуляція звука -о-. Підготовча робота до постановки звука -о-. Постановка звуків -о- Автоматизація звука -о-.
217. Правильна артикуляція звука -у-. Підготовча робота до постановки звука -у-. Постановка звуків -у- Автоматизація звука -у-.
218. Правильна артикуляція звука -и-. Підготовча робота до постановки звука -и-. Постановка звуків -и- Автоматизація звука -и-.
219. Правильна артикуляція звука -е-. Підготовча робота до постановки звука -е-. Постановка звуків -е- Автоматизація звука -е-.
220. Правильна артикуляція звука -і-. Підготовча робота до постановки звука -і-. Постановка звуків -і- Автоматизація звука -і-.
221. Правильна артикуляція звуків -п-, -б-, -м-.-. Підготовча робота до постановки звуків -п-, -б-, -м-. Постановка звука -п-. Постановка звука -б-. Постановка звука -м-..Автоматизація звук -п-. Автоматизація звука -б-. Автоматизація звука -м-.
222. Правильна артикуляція звуків -т-, -д-, -н-. Підготовча робота до постановки звуків -т-, -д-, -н-. Постановка звука -т-. Постановка звука -д-. Постановка звука -н-.Автоматизація звук -т-. Автоматизація звука -д-. Автоматизація звука -н-.
223. Правильна артикуляція звуків -ф-, -в-. Підготовча робота до постановки звуків -ф-, -в-. Постановка звуків -ф-, -в-. 37.Автоматизація звуків -ф-, -в-.
224. Правильна артикуляція звуків х-, -г-, -к-, -г-. Підготовча робота до постановки звуків -х-, -г-, -к-, -г-.Постановка звуків -х-, -г-. Автоматизація звуків -х-, -г-. Постановка звуків -к-, -г-. Автоматизація звуків -к-, -г-.
225. Правильна артикуляція звуків (звукокомплексу) с-, -з-, -ц-, -дз- Підготовча робота до постановки звуків -с-, -з-, -ц-, -дз-.
226. Правильна артикуляція звуків, постановка та автоматизація звуків -с`-, -з`-, -ц`-, -дз`-.
227. Правильна артикуляція звуків, підготовча робота до постановки, постановка і автоматизація звуків -ш-, -ж-, -ч-, -дж-.
228. Постановка звука -й-. Автоматизація звука -й-.
229. Постановка звуків -л-, -л`-. Автоматизація звуків -л-, -л`-.
230. Постановка звуків -р-, -р`-. Автоматизація звуків -р-, -р`-.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: здобувач здає практичних і семінарських заняттях.

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету:

➤ [Кодекс честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»](#)

➤ [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».](#)

➤ [Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».](#)

➤ [Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.](#)

➤ [Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”.](#)

➤ [Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.](#)

➤ Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять:

Здобувач повинен вчасно приходити на заняття. Викладач може не допустити здобувача до заняття, якщо він/вона спізнився без поважної причини.

У випадку пропуску 5 чи більше практичних занять без поважної причини, здобувач може бути не допущений до підсумкового контролю (екзамену), або його/її підсумкова оцінка буде знижена;

Здобувач повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю;

Здобувач має брати активну участь на практичних і семінарських заняттях;

Здобувач повинен бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими здобувачами, зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях;

Здобувач може відпрацювати будь-яке пропущене заняття чи вид контролю;

Заборонено користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань, якщо це не передбачено завданням.

У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного, модульного чи підсумкового контролю, здобувач отримає «0» балів.

Якщо здобувач має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, здобувач має право звернутися до завідувача кафедри чи керівництва факультету;

Здобувач повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними

документами, що регулюють навчальний процес у ЗВО.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується [«Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” \(введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019\) \(див. стор. 4.\)](#). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019) - <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативнідокументи/polozhenja/>
Coursera, Prometheus, Edera, Futurelearn, ВУМ, Дія, Всеосвіта, Наурок, Освіторія, ua.udemy та ін.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Гаврилова Н.С МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ТА СТИМУЛЯЦІЇ ВИМОВИ ФОНЕМ. Актуальні питання колекційної освіти. 2019. URL:<https://aqce.com.ua/download/publications/503/456.pdf/>
2. Гаврилова Н.С ПРИЙОМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВИЛЬНОЇ ВИМОВИ ФОНЕМ У ДІТЕЙ. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). 2012. С. 11-20. URL: <https://aqce.com.ua/download/publications/400/352.pdf/>
3. Гаврилова Н., Федоренко С., Тищенко В., Мілевська О., Ткач О., Пінчук Ю., Швалюк Т., Константинів О., Гаврилов О. - Науковотеоретичні та прикладні підходи до формування професійних компетентностей терапевта мови та мовлення URL: <https://aqce.com.ua/download/publications/720/708.pdf/>
4. Белова О.Б. Пропедевтика мовленнєвих порушень: курс лекцій. Навчально-методичний посібник. – Кам’янець-Подільський: Медобори 2006, 2017. – 70 с.
5. Логопедія: Підручник для вищої школи. За ред. М. К. Шермет. К.: «Слово», 2018. 376 с
6. Малярчук А. Я. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів К.: Літера ЛТД, 2008. 336 с.
7. Ленів З. П., Сушко О.І. Практичні аспекти формування ручного праксису в дітей із порушеннями мовлення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2012. Вип. 21. С. 158-161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2012_21_42
8. Лукачович Г. О. Теоретичні засади опанування лексиною природничого змісту дошкільниками із загальним недорозвиненням мовлення. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 50. Том 1. С.119-124. 2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/50.1.25>

9. Миронова С. П., Буйняк М. Г. Професійна діяльність та особистість корекційного педагога: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. 136 с. URL:

<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/5706/Myronova-S.P.-Buiniak-M.H.-Profesiina-diiialnist-ta-osobystist-korektsiinoho-pedahoha.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

10. Миронова С.П., Буйняк М.Г., Гаяш О.В. Методика проведення корекційно-розвиткових занять з дітьми з порушеннями пізнавальної діяльності: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 172 с. URL:

<http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/6836/Metodyka-provedennia-korektsiino-rozvytkovykh-zaniat-z-ditmy-z-porushenniamy-piznavalnoi-diiialnosti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

11. Неврологічні основи логопедії. За ред. Шеремет М. К., Боряк О. В. Суми: ФОП Цьома С. П., 2016. 252 с.

12. Пінчук Ю.В. Організаційне забезпечення логопедичної роботи в умовах дитячої поліклініки. Науковий часопис Актуальні проблеми логопедії. 2016. с 52-58.

13. Пінчук, Ю. В. Організаційні засади логопедичної допомоги у мережі спеціальних дошкільних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. Науковий часопис Актуальні проблеми логопедії. 2014. с165-170

14. Положення про логопедичні пункти системи освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0059-93#Text>

15. Випуск 80 "Соціальні послуги" Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0518739-17#Text>

16. Рібцун Ю. В. Професійний довідник учителя-логопеда дошкільного навчального закладу. — Х. : Вид. група «Основа», 2012. 239 с.

17. Рібцун Ю. В. Я учуся розмовляти: навч.-метод. комплект : логопед. альб. з розвитку мовлення дошкільників 3—6 років. Київ : Генеза, 2019. 160 с. (Серія «Помічник вихователя»)

18. Тарасун В. В. Основи теорії і практики логодидактики: підручник для вищих навчальних закладів. Київ: «Каравела», 2017. 326 с.

19. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс. 2013. 108 с.

20. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. / Юлія Рібцун. – Львів : Світ, 2020. – 264 с.

21. Федорович Л. Постановка звуків у вимові дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. ЛПС. 2021 124 с.

22. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії). Навчальний посібник Київ. 2009. 160 с.

23. Шеремет М., Гаврилова Н., Федоренко С., Тищенко В., Мілевська О., Ткач О., Пінчук Ю., Швалюк Т., Константинов О., Гаврилов О. Науково-теоретичні та прикладні підходи до формування професійних компетенцій

вчителя-логопеда. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2023. URL: <https://aqce.com.ua/download/publications/719/707.pdf/>

Інтернет-ресурси

24. Академія гугл. URL: <https://scholar.google.com.ua/>

25. Бібліотека ПНУ. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/electronic.php>

26. Наукова бібліотека ім. Вернадського. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>

27. Сайт ВРУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

28. Сайт МОН. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

Оксана ДЖУС –
д-р пед. наук, професор
Галина ЛУКАЧОВИЧ –
викладач кафедри